

A részvényes szavazati joga a magyar és román társasági jogban

Fegyveresi Zsolt

társult oktató, Sapientia EMTE, Kolozsvári Kar, Jogtudományi Tanszék
doktorjelölt, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail: fegyveresi@sapientia.ro

Összefoglalás. Jelen tanulmány célja, hogy áttekintse a határozatképesség és szavazati jog gyakorlásának, valamint a szavazati jog korlátozásának és kizárásának magyar és román társasági jogi szabályozását. A szavazati jog a részvényes részvény feletti tulajdonjogából következik. A szavazáshoz való jogosultság egy alanyi, kizárólagos, nem vagyoni és személyes jog. Részvényesi szemszögből szemlélve, a szavazáshoz való jog a kockázatvállalás csökkentésének egy törvényes biztosítéka. E jog gyakorlása főszabály szerint minden részvényest megillet, azonban amint azt jelen tanulmányban is látni fogjuk, bizonyos esetekben a szavazáshoz való jog korlátozható vagy kizárható.

Kulcsszavak: szavazati jog, határozatképesség, részvényes, közgyűlés, szavazati jog korlátozása és kizárása.

Abstract. The Voting Rights of the Shareholder in Hungarian and Romanian Company Law. The objective of this paper is to review the rules on quorum and voting rights provided for by Hungarian and Romanian corporate law, as well as on the limitation and exclusion of voting rights. The voting right directly follows from the ownership over the shareholder's share. Eligibility to vote is a subjective, exclusive, non-material and personal right. From a shareholder's perspective, the right to vote is a legitimate assurance of risk reduction. The exercise of this right is generally granted to all shareholders, but as will be seen in this paper, in some cases the right to vote can be limited or excluded.

Keywords: voting rights, quorum, shareholders, general meeting, limitation and exclusion of voting rights.

1. Bevezető

Jelen tanulmány célja, hogy áttekintse a határozatképesség és szavazati jog gyakorlásának, valamint a szavazati jog korlátozásának és kizárásának magyar és román társasági jogi szabályozását.

A szavazati jog a részvényes részvény feletti tulajdonjogából következik. A szavazáshoz való jogosultság egy alanyi, kizárólagos, nem vagyoni és személyes jog. E jog gyakorlása főszabály szerint minden részvényest megillet, azonban amint azt jelen tanulmányban is látni fogjuk, bizonyos esetekben a szavazáshoz való jog korlátozható vagy kizárható. Például mind a magyar, mind a román társasági jogi szabályozás értelmében a részvényes mindaddig, amíg esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette, nem gyakorolhatja szavazati jogát. A magyar és a román szakirodalomban azonban eltérők a vélemények azzal kapcsolatban, hogy a korlátozás kiterjedhet-e a részvényes már teljesített vagyoni hozzájárulása alapján megillető szavazati jogára.¹

A részvényes a részvényhez fűződő szavazati jogát a részvénytársaság (rt.) közgyűlésén gyakorolhatja, ahol a részvény főszabály szerint a névértékkel arányos mértékű szavazati jogot biztosít. A részvényes szavazatával tulajdonképpen véleményt nyilvánít és állást foglal egy-egy szavazásra bocsátott kérdésben. Amint a közgyűlés az rt. akaratképző színtere, úgy a szavazat az egyén (részvényes) akaratának a megnyilvánulása.

Tekintettel arra, hogy sem jogszabály, sem pedig az rt. alapszabálya nem nyújthat teljes védelmet a befektetés kockázataitól, a részvényest a közgyűlésen ellentételezésként a törvényből fakadó szavazati jog illeti meg. Részvényesi szemszögből szemlélve, a szavazáshoz való jog a kockázatvállalás csökkentésének egy törvényes biztosítója.² Éppen ezért fontos, hogy a szavazáshoz való jog gyakorlását, ennek esetleges kizárását vagy korlátozását a társasági jogi jogszabályok, illetve az rt. alapszabálya megfelelően rendezze.

2. A határozatképesség és a szavazati jog gyakorlása

a) A magyar társasági jogi szabályozás

A részvényes szavazati jogát az rt. közgyűlésén gyakorolhatja, ahol a szabályszerűen közzétett napirenden szereplő kérdésekben szavazással születnek határozatok.

1 Vezekényi 2014. 817.; Kisfaludi 2014. 284.; Kisfaludi–Szabó 2008. 1307.; Duțescu 2010. 242–243.; Cârpenaru–Piperea–David 2014. 330.

2 Stârc–Meclejean 2011. 24–25.

Amennyiben a közgyűlésen valamennyi részvételre jogosult jelen van és egyhangúlag hozzájárulnak, a napirenden nem szereplő kérdéseket is megtárgyalhatják, illetve szavazhatnak róluk. A szavazati jog gyakorlásának feltételét és módját az rt. alapszabályának kell tartalmaznia [Ptk. 3:250. § (1) bek. c) pont]. A szavazati jog gyakorlásának alapvető és elengedhetetlen feltétele, hogy a részvényes szavazati jogot biztosító részvénnel rendelkezzen, legalább esedékes vagyoni hozzájárulását teljesítse,³ kerüljön bejegyzésre a részvénykönyvbe és részvényesi minőségét igazolni tudja. A tulajdonosi igazolás lehet a letéti igazolás vagy nyomdai úton előállított részvény esetében maga az értékpapír.

A szavazati jog gyakorlásának módját illetően az rt. alapszabálya a szavazás lebonyolításának technikai részleteit is magába foglalhatja. Így például az alapszabály előírhatja azt, hogy a tulajdonosi igazolás alapján az rt. igazgatósága szavazólapot vagy azzal egyenértékű szavazásra feljogosító igazolást állít ki a részvényes számára, ami alapján a részvényes a közgyűlésen részvényesi jogait, így a szavazáshoz való jogát is gyakorolhatja. A szavazólapnak tartalmaznia kell legalább a részvényes nevét és szavazatainak a számát, de a szavazólapon feltüntethető például a részvénytörzsrész is. Úgyszintén az alapszabály előírhatja, hogy a részvényesek a közgyűlésen bizonyos kérdésekben nyílt vagy titkos szavazással, kézfelemeléssel vagy írásban szavazólapok felhasználásával döntenek. Szintén technikai jellegű előírása lehet az alapszabálynak a szavazás lebonyolítására vonatkozóan, hogy a szavazás szavazógéppel vagy a szavazólapok leadásával történik. Amennyiben szavazólapossal történik a szavazás, szintén fontos azt meghatározni, hogy a szavazatokat megszámláló bizottságban ki vehet részt és ez hány tagból áll.

A közgyűlés döntésképeségének a fokmérője a határozatképesség.⁴ A döntéshozó szerv határozatképessége kapcsán a jogi személy általános szabályai között a 3:18. § (1) bekezdés rendelkezéseinek értelmében – amely tulajdonképpen a Gt. 234. § (1) bekezdésének előírásait veszi át – a döntéshozó szerv (közgyűlés) akkor határozatképes, ha azon a leadható szavazatok több mint felét képviselő szavazásra jogosult részt vesz. Amennyiben valamely ügyben a részvényes nem szavazhat, az adott kérdésben hozott határozathozatalakor a határozatképesség megállapításakor személyét figyelmen kívül kell hagyni. A határozatképességet minden határozathozatal előtt vizsgálni kell. Ezen előírás a felfüggesztést követően folytatólagosan tartott közgyűlésre is vonatkozik [Ptk. 3:275. § (3) bek.].⁵

Főszabály szerint a társaság legfőbb szervében gyakorolható szavazati jog mértéke a tag (részvényes) vagyoni hozzájárulásához igazodik [Ptk. 3:110. § (2) bek.], azonban számos példát találunk arra, hogy a szavazati jog mértéke eltérő – ma-

3 Amennyiben a részvényes vagyoni hozzájárulását részben már teljesítette és nem vált esedékessé további teljesítés, a teljesített vagyoni hozzájárulása mértékében és ideiglenes részvényei birtokában az rt. közgyűlésén szavazati jogát gyakorolhatja.

4 Papp 2014. 407.

5 Gál 2013. 16.

gasabb vagy alacsonyabb – a tag (részvényes) vagyoni hozzájárulásának mértékéhez viszonyítva. Itt elegendő talán csak a szavazati jogot korlátozó vagy kizáró osztalékelsőbbbségi részvényre gondolnunk (Ptk. 3:231. §).⁶ A szavazáshoz való jog kapcsán a részvénytársaságokra vonatkozó külön szabályok között találjuk azt a rendelkezést, miszerint a részvény a névértékével arányos mértékű szavazati jogot biztosít, illetve semmis az rt. alapszabályának ama rendelkezése, amely a Ptk. által meghatározott eseteken kívül egyes részvényekhez többlétszavazati jogot fűz. A Ptk. tételesen azonban csak az alapszabályban meghatározott mértékű többszörös szavazati jogot biztosító szavazatelsőbbbségi részvény kapcsán tartalmaz rendelkezéseket (Ptk. 3:232. §). A szavazati jog kizárásáról és korlátozásáról, illetve a szavazatelsőbbbségi és szavazattöbbszöröző részvényekről jelen fejezetben részletesebben is szólok majd.

A közgyűlésen való részvételi és szavazati jogát a részvényes a részvénykönyvi bejegyzését követően gyakorolhatja. Természetesen fennállhat olyan helyzet, hogy a részvényest a részvénykönyvbe való bejegyzés alapján megilleti a közgyűlésen való részvétel joga, de ott személyes érintettsége miatt bizonyos kérdésekben szavazati jogát nem gyakorolhatja, vagy az általa tulajdonolt osztalékelsőbbbségi részvények miatt a szavazáshoz való jog nem illeti meg.⁷ Az rt. alapszabályának kötelező tartalmi eleme a szavazati jog gyakorlásának és módjának meghatározása, amelyet a közgyűlésre szóló meghívónak is tartalmaznia kell. Így például egy nyilvánosan működő részvénytársaság (nyrt.) alapszabálya előírhatja, hogy a részvényes személyes részvétel esetén személyi igazolványával, vagy jogi személy részvényes esetében a részvényes képviselője 30 napnál nem régebbi cégkivonattal vagy nyilvántartásba vételt igazoló dokumentummal igazolja magát, tulajdonosi minőségét pedig az értékpapír számlavezető által kiállított tulajdonosi igazolással bizonyítsa. Szintén az alapszabály rendelkezhet arról, hogy a részvénykönyvbe bejegyzett, de a közgyűlésen tulajdonosi igazolás nélkül megjelenő részvényes részt vehet a közgyűlésen, de szavazati jogát nem gyakorolhatja.

A részvényessel szemben azonban jogszerűen nem támasztható olyan követelmény, amely az alapszabály szavazati jog gyakorlására irányadó feltételei között nem szerepel. Éppen ezért a szavazati jog gyakorlásához a részvény birtoklását, bemutatását előíró alapszabályi feltétel hiányában jogsértő a részvénytársaság részvényes iránt támasztott követelése, miszerint a közgyűlés megkezdését megelőzően kéri őt részvényeinek bemutatására, annak hiányában pedig a közgyűlésen való részvételtől és szavazati joga gyakorlásától elzárja.⁸

Nyilvánosan működő részvénytársaság esetében az alapszabály megengedheti, hogy a részvényes szavazati jogát a közgyűlést megelőzően postai úton is gyakorolhassa [Ptk. 3:273. § (4) bek.]. Eme jog gyakorlását az alapszabály csak

6 Bodor 2014. 853.

7 Bodor 2014. 838.

8 ÍH 2014.30: Fővárosi Ítélet tábla 16.Gf.40.282/2013/6.

olyan feltételhez kötheti, amely a részvényes személyazonossága megállapításához szükséges. A levélben történő szavazás lehetőségének biztosításával a Ptk. a 2007/36/EK irányelv rendelkezéseit ülteti át a magyar szabályozásba. Az irányelv a nyrt. részvényesei számára biztosítja a közgyűlésen a személyes jelenlét nélküli szavazás lehetőségét. A szavazás levélben vagy elektronikus úton történhet és nem sújtható más korlátozással, mint amely a személyazonosság igazolásához és az elektronikus kommunikáció biztonságos voltához szükséges. Szintén az irányelv értelmében a tagállamok, annak érdekében, hogy a szavazás a részvényesek valós szándékát tükrözze, elfogadhatnak olyan szabályokat, amelyek ezt hivatottak biztosítani. Itt elsősorban az olyan helyzetekre és körülményekre kell gondolnunk, amikor a levélben vagy az elektronikus úton leadott szavazatokat követően a határozatok meghozatala kapcsán új körülmények állnak elő, amelyek ismeretében a már levélben vagy elektronikus úton szavazatát továbbító részvényes másként szavazott volna. Tekintettel a Ptk. diszpozitív szabályozására, azt a lehetőséget sem zárhatjuk ki, hogy egy zártkörűen működő részvénytársaság (zrt.) alapszabálya megengedje vagy felajánlja a részvényeseinek a közgyűlést megelőzően a levélben történő szavazás lehetőségét.

A szavazati jog gyakorlásának szempontjából a közgyűlésen jelen levő részvényesekről készült jelenléti ív is kiemelkedő fontossággal bír, mert a jelenléti íven a részvényes, illetve képviselője nevén és lakóhelyén vagy székhelyén, részvényei számán kívül az őt megillető szavazatok számát is fel kell tüntetni, valamint azt is, ha a közgyűlés időtartama alatt a jelenlévők személyében változások következnek be. A közgyűlésen megjelent személyek változását minden döntéshozatal előtt meg kell vizsgálni, mert amennyiben a személyek számában változás áll be, ezt figyelembe kell venni a határozatképesség megállapításánál. A jelenléti ívet a közgyűlés elnöke és a jegyzőkönyvvezető írja alá. A részvényesek aláírása nem tartozik a jelenléti ív kötelező tartalmi elemei közé, azonban a későbbi viták elkerülése végett bizonyos esetekben a részvényesi aláírás is indokolt lehet.⁹ Így például fontos lehet a jelenléti íven a részvényes aláírásával azt megjelölni, hogy a részvényes (vagy képviselője) mikor érkezett vagy mikor távozott a közgyűlésről, ebből következően később arra, hogy milyen témák megtárgyalásában vett vagy nem vett részt egy adott részvényes. Tulajdonképpen annak sincs akadálya, hogy az rt. alapszabálya a részvényesi aláírást a jelenléti ív kötelező tartalmi elemévé minősítse.¹⁰

Az rt. határozatait a határozatképesség megállapításánál figyelembe vett szavazatok többségével hozza meg. Amennyiben a Ptk. előírásai értelmében a határozathozatalhoz egyszerű vagy azt meghaladó szótöbbség szükséges, a létesítő okirat egyszerű szótöbbségnél alacsonyabb határozathozatali arányt előíró rendelkezése semmis. Így például a Ptk. a jogi személy átalakulása kapcsán [Ptk. 3:43. § (1)

9 Kisfaludi-Szabó 2008. 1351.

10 Bodor 2014. 852.

bek.], az átalakulási terv elfogadásához és a határozathozatalhoz a döntéshozó szerv (közgyűlés) legalább háromnegyedes szótöbbségét írja elő, azonban a létesítő okiratban ettől eltérő szótöbbség is meghatározható. Természetesen a létesítő okirat az egyszerű szótöbbségnél alacsonyabb határozathozatali arányt nem írhat elő. Úgyszintén, ha a Ptk. egyhangúságot ír elő a határozat meghozatalához, a létesítő okirat ettől eltérő rendelkezése semmis [Ptk. 3:19. § (3) bek.]. Így például a gazdasági társaság létesítő okiratának módosítása kapcsán a Ptk. 3:102. § (3) bekezdésének értelmében valamennyi tag egyhangú határozatára van szükség, ha a létesítő okirat módosítása egyes tagok jogait hátrányosan érintené, vagy helyzetüket, kötelezettségvállalásukat terheesebbé tenné.¹¹ Ilyen esetben szavazáskor azok a tagok (részvényesek) is szavazhatnak, akik amúgy nem szavazhatnának, hiszen elfogadhatatlan az, hogy a társaság legfőbb szerve (közgyűlése) úgy hozzon előnytelen döntést egyes tagjaira nézve, hogy azok nem szavazhatnak.¹²

A közgyűlésről jegyzőkönyv készül, amelynek egyebek mellett tartalmaznia kell a határozati javaslatokat és minden határozat esetében azon részvények számát, amelyek tekintetében érvényes szavazat leadására került sor, illetve az ezen szavazatok által képviselt alaptőke-részesedés mértékét, a leadott szavazatok és ellenszavazatok, valamint a szavazástól tartózkodók számát. A Ptk. 3:278. § (1) bek. e) pontját a 2013. évi CCLII. törvény 185. § (15) bekezdése módosította úgy, hogy az megfeleljen a 2007/36/EK irányelv 14. cikkének.¹³ Az irányelv a szavazás eredményével kapcsolatosan előírja, hogy a társaság minden határozata esetében meg kell állapítani: legalább azon részvények számát, amelyek tekintetében érvényes szavazat leadására került sor, az érvényes szavazatok által képviselt alaptőke-részesedést, az érvényesen leadott szavazatok teljes számát, illetve az egyes határozatok mellett és ellen leadott szavazatok számát, és amennyiben voltak a szavazástól tartózkodók, azok számát is.

Amennyiben a részvényesek határozathozatalára ülés tartása nélkül (tehát csak zártkörűen működő részvénytársaságok esetében), írásbeli szavazással kerül sor, jegyzőkönyv nem készül, azonban így is szükséges a szavazatokat összesíteni, majd a szavazás eredményét a részvényesek tudomására hozni.

b) A román társasági jogi szabályozás

A részvényes szavazati jogát a társaság legfőbb szervének, közgyűlésének ülésén gyakorolhatja. A közgyűlési meghívónak tartalmaznia kell az ülés megtartásának helyét és időpontját, annak napirendi pontjait, feltüntetve a gyűlésen megtárgyalásra kerülő és szavazás alá bocsátandó kérdéseket. A szavazati jog gyakorlásának feltétele a szavazati jogot biztosító részvény, az esedékes vagyoni hozzájárulás

11 BDT 2017. 366.

12 Kisfaludi 2014. 193.

13 Gál 2016. 344.

teljesítése és a részvényesi minőség igazolása (részvénykönyvbe való bejegyzés, tulajdonosi igazolás vagy letéti igazolás felmutatása). A szavazati jog gyakorlásának módját, technikai feltételeit és részleteit az rt. alapszabályában rögzítheti.

A társasági tőke összességét képviselő részvényesek a közgyűlés összehívására vonatkozó formai követelmények betartása nélkül közgyűlést tarthatnak, és ott a közgyűlés hatáskörébe tartozó bármilyen kérdésben döntést hozhatnak, amennyiben ezzel mindannyian egyetértenek [Társaságokról szóló törvény 121. cikk]. Nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében a közgyűlés előbb ismertetett egyszerűsített eljárással való tartása véleményünk szerint a legtöbb esetben technikailag nem megoldható, tekintettel a részvényesek magas számára.

A közgyűlésen a részvényesek főszabály szerint az általuk birtokolt részvények számával arányosan gyakorolják szavazati jogukat [Társaságokról szóló törvény 120. cikk], és bármely kifizetett részvény egy szavazatra jogosít a közgyűlésen, hacsak az rt. alapszabálya erről másként nem rendelkezik [Társaságokról szóló törvény 101. cikk (1) bek.]. Ugyanakkor a román Társaságokról szóló törvény rendelkezései *expressis verbis* lehetővé teszik, hogy az rt. alapszabálya korlátozza a több mint egy részvénnel rendelkező részvényes szavazatainak a számát [Társaságokról szóló törvény 101. cikk (2) bek.].

A részvények felett jelzálogjog alapítható. Ilyen esetben a részvényhez tapadó szavazati jogot a zálogkötelezett, azaz a részvény tulajdonosa, nem pedig a zálogjogosult gyakorolja [Társaságokról szóló törvény 124. cikk]. Ez azzal magyarázható, hogy a szavazati jog a részvényes tulajdonjogából következik, tehát a részvénnel együtt járó jogosultság, mely csak a jogszabályban meghatározottak szerint korlátozható vagy kizárható. Amennyiben a részvények vonatkozásában végrehajtási eljárás indul, a szavazásra továbbra is a részvény tulajdonosa jogosult mindaddig, amíg a végrehajtási eljárás során a részvény értékesítésére, árverésére nem kerül sor.¹⁴ Egy, a szakirodalomban megfogalmazott álláspont szerint a részvény tulajdonosa és a hitelező a zálogjogot alapító szerződésben vagy egyéb egyezményben megállapodhatnak arról, hogy a részvényes a közgyűlés keretén belül miként gyakorolja szavazati jogát. A részvényes a hitelezővel abban is megállapodhat, hogy a zálogjog fennállásának ideje alatt a hitelező részvényesi meghatalmazottként vegyen részt az rt. közgyűlésein, és ott részvényesi jogokat gyakoroljon.¹⁵ Természetesen az eljárás jogerős lezárását követően a részvényesi jogokat, így a közgyűlésen gyakorolható szavazati jogot is a részvény új tulajdonosa gyakorolhatja.

A névre szóló részvényeket kibocsátó, zártkörűen működő részvénytársaságok esetén az rt. alapszabálya rendelkezhet úgy, hogy a közgyűlés levelezés útján is megtartható [Társaságokról szóló törvény 122. cikk]. A rendelkezés célja megkönnyíteni a zártkörűen működő részvénytársaságok működését, lehetővé téve számukra, hogy mind a rendes, mind pedig a rendkívüli közgyűlést levelezés

14 Säuleanu 2008. 170.

15 Georgescu 2002. 329.

útján tartásuk meg. A rendelkezés szigorúan értelmezendő és nem terjeszthető ki más típusú részvénytársaságokra, így például a bemutatóra szóló részvényeket kibocsátó, zártkörűen működő részvénytársaságokra. A szakirodalomban nem egyértelműek az álláspontok azzal kapcsolatban, hogy a törvénycikk a levelezés útján megtartható közgyűlés lehetőségét szabályozza – amikor a teljes közgyűlés lebonyolítására levelezés útján kerül sor (ülés tartása nélkül) –, vagy a levélben történő szavazás jogintézményét kívánja biztosítani a részvényesek számára.¹⁶

Véleményünk szerint, ahogy az a törvénycikk szövegéből is következtethető (bár a megfogalmazás valóban lehetett volna pontosabb), a részvényesek személyes jelenléte nélkül közgyűlés tartása, a levelezés útján tartandó közgyűlés lehetősége kizárólag a zártkörűen működő részvénytársaságok esetében megengedett. Ezen típusú részvénytársaságok esetében is csak akkor, ha az rt. csak névre szóló részvényekkel rendelkezik, és a levelezés útján megtartandó közgyűlés lehetőségét *expressis verbis* előírja. A rendelkezés nem zárja ki annak a lehetőségét sem, hogy a névre szóló részvényeket kibocsátó, zártkörűen működő részvénytársaságok részvényesei más elektronikus hírközlő eszközök igénybevételevel tartsanak közgyűlést és ilyen módon szavazzanak.

A bemutatóra szóló részvényeket birtokló részvényes szavazati jogát a közgyűlésen csak akkor gyakorolhatja, ha e közgyűlés előtt legalább 5 nappal az alapszabályban vagy a közgyűlési meghívóban feltüntetett helyen részvényeit letétbe helyezi [Társaságokról szóló törvény 123. cikk (1) bek.].¹⁷ A részvények letétbe helyezésének funkciója egyrészt a részvényesi minőség igazolása, másrészt pedig a közgyűlés zavartalan megtartásának a biztosítása az illetéktelen (nem részvényes) résztvevők kizárása által. Amennyiben sem az alapszabályban, sem pedig a közgyűlési meghívóban nincs meghatározva a bemutatóra szóló részvények letétbe helyezésének helye, azokat az rt. székhelyén kell letétbe helyezni. A részvények a közgyűlés végéig letétben maradnak, azonban ezek nem tarthatók vissza a közgyűlés időpontjától számított 5 napnál tovább.¹⁸

A közgyűlés határozatait főszabály szerint nyílt szavazattal hozzák. A Társaságokról szóló törvény azonban néhány esetben a kötelező titkos szavazást írja elő. Így például kötelező a titkos szavazás az igazgatótanács és a felügyelőbizottság tagjainak, a cenzorok és könyvvizsgálók megválasztásánál, visszahívásánál és a társaság vezető képviselőinek, ellenőrző szervei tagjainak felelősségére vonatkozó határozatok meghozatalánál [Társaságokról szóló törvény 130. cikk (1)-(2) bek.]. Az alapszabály ettől eltérő rendelkezése és a Társaságokról szóló törvény kogens

16 Részletekért lásd: Cărpenaru–Piperea–David 2014. 403–405.; Săuleanu 2008. 168–170.

17 A Társasági törvény 123. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezések nem alkalmazandók a névre szóló részvényeket birtokló részvényesek szavazati jogát illetően. Románia Legfelső Semmítő- és Ítélszékeének 1672/2006. sz. döntése, <http://www.scj.ro/1093/Detalii-juris-prudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=33786>.

18 Cucu–Gavriș–Bădoiu–Haraga 2007. 243–244.

rendelkezésébe ütköző közgyűlési határozat semmis.¹⁹ Amennyiben a közgyűlés napirendi pontjai között olyan kérdés szerepel, amely eldöntése titkos szavazást igényel, a levélben érkező szavazatokat csak a jelen levő részvényesek leadott szavazatainak a megismerése után összesítik. A törvény rendelkezése szerint a levélben szavazott részvényesek kilétét csak a szavazatszámoló titkárok tudhatják. Véleményünk szerint kérdéses, hogy ez a rendelkezés sérti-e a szavazás titkos jellegét, tekintettel arra, hogy nincs akadálya annak, hogy a közgyűlés megválasztott titkárai maguk is részvényesek legyenek, hiszen a Társaságokról szóló törvény 129. cikkének (2) bekezdése is úgy rendelkezik, hogy a közgyűlés titkárait a részvényesek közül választják meg.

Nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében nem lehet ülés tartása nélkül, csak levelezés útján közgyűlést tartani. A levélben történő szavazás jogintézménye azonban mind a nyilvánosan, mind a zártkörűen működő részvénytársaságok esetében megengedett. Erre vonatkozóan a Társaságokról szóló törvényben nem találunk rendelkezéseket,²⁰ azonban a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozóan a román tőkepiaci törvény²¹ 243. cikkének (9) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a társaságok kötelesek olyan szavazati eljárást kidolgozni, amely lehetőséget biztosít a részvényesek számára, hogy levélben szavazzanak. Ugyanakkor a levélben történő szavazás lehetőségét kívánja biztosítani a már említett 2007/36/EK irányelv is.

A román tőkepiaci törvény hatálybalépését megelőzően, amely először rendelkezik a levélben történő szavazás jogintézményéről, a kialakult bírói gyakorlat értelmében részvénytársaságok esetében a részvényes a közgyűlésen személyesen vagy képviselő útján kellett részt vegyen. Így például az egyik bírósági határozat megállapította, hogy semmis az rt. közgyűlésének alapszabályt módosító határozata, mely módosítás értelmében az rt. részvényesei a közgyűlés napirendi pontjairól levélben is szavazhattak. A bírói indoklás szerint a Társaságokról szóló törvény csak a korlátozott felelősségű társaságokra vonatkozóan rendelkezik a levélben történő szavazás lehetőségéről, a részvénytársaságokra vonatkozóan erről a jogszabály „hallgat”. Az indoklás szerint a tiltó jogszabályi rendelkezés hiánya nem értelmezhető úgy, hogy minden, ami nem tiltott, az megengedett. Ugyanakkor a bíróság szerint az az érvelés sem fogadható el, hogy a levélben történő szavazás azért lehetséges részvénytársaságok esetében is, mert a jogszabály azt nem tiltja. Az indoklás legvitathatóbb része véleményünk szerint a Társaságokról szóló törvény rendes és rendkívüli közgyűlés határozatképességére vonatkozó rendelkezéseinek az értelmezése [Társaságokról szóló törvény 112. cikk (1) bek. és 115. cikk

19 Románia Legfelső Semmítő- és Ítélszékének 3710/2007. sz. döntése, <http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=39723>.

20 A Társasági törvény a korlátozott felelősségű társaság kapcsán rendelkezik úgy, hogy a kft. társasági szerződése a levélben történő szavazást is előírhatja.

21 A tőkepiacról szóló 2004. évi 297. törvény.

(1) bek.]. A két jelzett törvényszövegben az áll, hogy a közgyűlés határozatainak érvényességéhez a szavazati jogok teljes számának legalább egynegyedét képviselő részvényesek jelenléte szükséges. A bírói fórum ezekből a rendelkezésekből tévesen azt következtette, hogy a levélben történő szavazás azért nem megengedett, mert a jogszabály előírja a közgyűlés kapcsán a kötelező részvényesi jelenlétet. Véleményünk szerint az indoklás már csak azért is téves, mert a két törvényszöveget egészében és nem egyes részeit kiragadva kell értelmezni.²²

A közgyűlések határozatképessége vonatkozóan az előbbi jogeset kapcsán is említett Társaságokról szóló törvény 112. és 115. cikke tartalmaznak rendelkezéseket. A rendes közgyűlés akkor határozatképes, amikor a szavazati jogok teljes számának legalább egynegyedét képviselő részvényesek jelen vannak, a határozatokat pedig a leadott szavazatok egyszerű többségével hozzák. Amennyiben a közgyűlés nem határozatképes, a megismételt közgyűlés már határozatképességre vonatkozó előírások figyelembevételével, a leadott szavazatok többségével határoz.

A Társaságokról szóló törvény 112. cikk (2) bekezdése értelmében a megismételt közgyűlésen az előző közgyűlés napirendjén szereplő kérdésekről határozhat. Tekintettel azonban a Társaságokról szóló törvény 121. cikkére, amely lehetővé teszi a részvényesek számára az összehívásra vonatkozó formai követelmények betartása nélkül a közgyűlés megtartását és ott a közgyűlés hatáskörébe tartozó bármilyen kérdésben a döntéshozatalt, amennyiben ezzel mindannyian egyetértenek, véleményünk szerint, ha a megismételt közgyűlésen minden részvényes jelen van, ott nem csak az előző közgyűlés napirendjén szereplő kérdésekről, hanem bármilyen kérdésben határozatot hozhatnak. A megismételt közgyűlés kapcsán az rt. alapszabálya nem írhat elő minimális határozatképességi vagy szavazattöbbségi követelményeket, így tehát egyetlen részvényes is érvényes határozatot hozhat.

Az rt. rendkívüli közgyűlését szükség esetén, valamint a jogszabályban meghatározott esetekben össze kell hívni. A rendkívüli közgyűlés a Társaságokról szóló törvény 115. cikk (1) bekezdése szerint akkor határozatképes, ha azon a szavazatok összességének legalább egynegyedét képviselő részvényesek, a megismételt közgyűlésen pedig a szavazatok összességének legalább egyötödét képviselő részvényesek jelen vannak. A közgyűlési határozatokat a jelen levő vagy képviselt részvényesek által birtokolt szavazatok egyszerű többségével hozzák. Amennyiben a közgyűlésen az rt. fő tevékenységi körének a módosításáról, az alaptőke leszállításáról vagy felemeléséről, a társasági forma megváltoztatásáról, egyesüléséről, szétválásáról vagy feloszlátásáról döntenek, a határozatot a jelen levő vagy képviselt részvényesek által birtokolt szavazatok kétharmados többségével hozzák. Az rt. alapszabályában ennél magasabb határozatképességi vagy szavazattöbbségi követelmények is előírhatók.

22 Dragoş 2014. 256. Brassói Törvényszék, 918/C sz. ítélet, 2004.07.04.

Amennyiben az rt. szavazati joggal nem rendelkező részvényeket is kibocsátott, a határozatképesség megállapításánál ehhez a részvényosztályhoz tartozó részvényeket figyelmen kívül kell hagyni. Úgyszintén figyelmen kívül kell hagyni a határozatképesség megállapításakor azokat a szavazati joggal rendelkező részvényeket, amelyek esetében a részvényes szavazati joga valamilyen okból kifolyólag korlátozva van.²³

A határozatképességre vonatkozó előírásoktól eltérő rendelkezéseket tartalmaz a Társaságokról szóló törvény nyilvánosan működő részvénytársaság alapítására vonatkozó közgyűlés határozatképességére. Ennek értelmében a közgyűlés akkor határozatképes, ha azon a részvényjegyzést vállalók legalább fele plusz egy fő jelen van. Az alakuló közgyűlésen minden részvényjegyző csak egyetlen szavazatra jogosult, az általa jegyzett részvények számától függetlenül. Ennek magyarázata az, hogy az alakuló közgyűlésen a megjelenő részvényjegyzők szerződő félként, alapítóként és nem pedig társasági tagként/részvényesként vesznek részt, és mint szerződő felek egyenlő jogokkal rendelkeznek.²⁴ A szakirodalomban a fenti rendelkezést bíráló álláspont is megfogalmazódott, amely szerint a részvényjegyzők anyagi hozzájárulásának más-más mértéke az rt. alapítása szempontjából nem egy jelentéktelen elem, és éppen ezért teljesen természetes az, hogy aki többet kockáztat, annak nagyobb mértékű beleszólási lehetősége legyen a társaság ügyeibe már az alapítástól kezdődően.²⁵ A határozatokat a jelenlevők egyszerű szavazattöbbségével fogadják el [Társaságokról szóló törvény 25. cikk (1)–(4) bek.].

Az alakuló közgyűlésen nem vehetnek részt és így nem szavazhatnak azok a részvényjegyzők, akik teljes egészében nem teljesítették nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásukat, illetve nem fizették be pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk legalább felét.

A közgyűlésen jelenléti ív és jegyzőkönyv készül, mely két dokumentum a szavazati jog gyakorlásának szempontjából is fontos. A jelenléti ív a részvényes vagy részvényesi képviselő adatain kívül tartalmazza a részvényesek által képviselt társasági tőke nagyságát. Habár a Társaságokról szóló törvény a jelenléti ív kapcsán egyéb előírást nem tartalmaz, véleményünk szerint ennek a magyar Ptk.-ban foglaltakhoz hasonlóan tartalmaznia kell a közgyűlés időtartama alatt a jelen levő részvényesek személyében bekövetkezett változásokat. A jelenléti ívet minden döntéshozatal előtt az erre kinevezett közgyűlési titkárnak ellenőriznie kell a határozatképesség megállapítása végett. A jegyzőkönyv tartalmazza a közgyűlés összehívására, időpontjára és helyszínére, a jelen levő részvényesek és részvények számára vonatkozó információkat, a közgyűlésen elhangzottak kivonatolt összefoglalóját, illetve részvényesi kérésre az általuk nyilatkozottakat. Kérésre a részvényeseket informálják a közgyűlési határozatok szavazati eredményeiről [Társaságokról szóló törvény 131. cikk (1)–(5) bek.].

23 Cărpănu–Păpăria–David 2014. 362–363.

24 Cărpănu–Păpăria–David 2014. 157.

25 Georgescu 2002. 239.

3. A szavazati jog korlátozása és kizárása

a) A magyar társasági jogi szabályozás

A Ptk. 3:257. §-a részvényes jogait sorolja fel. A § értelmében a részvényes jogosult a közgyűlésen részt venni, felvilágosítást kérni, észrevételt és indítványt tenni, valamint szavazati joggal rendelkező részvény birtokában szavazni. A felsorolás utolsó részéből az is következik, hogy vannak olyan esetek, amikor a részvényes nem gyakorolhatja szavazati jogát. Ezek az esetek lehetnek csak egyedi, egy adott kérdésre vonatkozó kizáró körülmények, amelyeket a későbbiekben részletezett Ptk. 3:19. § (2) bekezdése határoz meg, de vannak olyan esetek, amikor a szavazati jog gyakorlását általános jelleggel a Ptk. zárja ki. Ebbe a második csoportba tartozik például a társaság saját részvényéhez kapcsolódó szavazati jog gyakorlásának tilalma, vagy a szavazati jogot korlátozó vagy kizáró osztalékelsőbbbségi részvény esete.²⁶

A Ptk. 3:19. § (2) bekezdésének értelmében a határozat meghozatalakor nem szavazhat az (a részvényes): akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít; akivel a határozat szerint szerződést kell kötni; aki ellen a határozat alapján pert kell indítani; akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója; aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll, vagy aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben. Amennyiben a részvényes a közgyűlésen napirendre tűzött ügyben nem szavazhat, személyét az adott határozat meghozatalánál a határozatképesség megállapítása során is figyelmen kívül kell hagyni. A Ptk.-ban rögzített esetek a részvényes személyes érintettségét tartják szem előtt, olyan lehetséges körülmények meghatározásával, amelyek fennállása esetén a részvényes saját érdekét a társasági érdek elé helyezné. Egy ilyen esetben, ha az érintett részvényes szavazati jogát gyakorolhatná, a közgyűlési határozat már nem a társaság valós akaratát tükrözné.²⁷ Természetesen a felsorolás nem teljes körű és nem minden szóba jöhető esetet rögzít.

Fontos megjegyeznünk, hogy amennyiben a közgyűlés egy részvényes társaságból történő kizárására irányuló eljárás elindításáról kíván dönten, az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat. A bíróság, amennyiben indokoltnak találja, a társaság kérelmére, a jogerős döntésig felfüggesztheti a tag (részvényes) jogait, azonban a felfüggesztés nem terjedhet ki a részvényes nyereségre vonatkozó igényére. A részvényesi jogok felfüggesztésének ideje alatt a részvényes a társaság tagja marad. A felfüggesztés ideje alatt a társaság létesítő okirata (alapszabálya) nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető, és nem hozható dön-

²⁶ Vezekényi 2014. 810.

²⁷ Kisfaludi–Szabó 2008. 1351.

tés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről [Ptk. 3:108. §]. Amennyiben a társaság nem kéri a részvényesi jogok felfüggesztését, ezeket a részvényes a kizárási per teljes időtartama alatt gyakorolhatja.²⁸

A törvényben felsorolt körülményeken kívül az rt. alapszabálya is meghatározhat olyan eseteket vagy körülményeket, amelyek tárgyában a részvényes határozathozatalkor nem szavazhat.²⁹

A szakirodalomban megfogalmazott álláspont szerint a Ptk.-ban felsorolt esetek, „amelyben a tag vagy az alapító nem gyakorolhatja szavazati jogát, a tagok vagy alapítók egymás közötti, illetve a tag vagy az alapító és a jogi személy közötti viszony kiegyensúlyozását célozza, külső hatása nincs, ezért abban az esetben, ha a tagok vagy alapítók meg tudnak egyezni egymással, hogy olyankor is gyakorolható szavazati jog, amikor ezt a Ptk. tiltaná, nincs ok arra, hogy e megállapodást érvénytelennek tekintsük”.³⁰

Habár az idézett álláspont és bírói gyakorlat többségi álláspontja szerint a Ptk. 3:19. § (2) bekezdésében megfogalmazott szabályok eltérést engedőek,³¹ véleményünk szerint a rendelkezés tartalmából és esetlegesen modellezhető céljából ez a diszpozitivitás egyértelműen nem állapítható meg. Így például, ha a közgyűlésen olyan határozat születik, amely határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít, vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít egy részvényt, az érdekelt részvényes adott határozathozatalban való részvétele véleményünk szerint nem csak a társaság érdekeit (belső ügy), hanem adott esetben a társaság hitelezőinek az érdekeit (külső ügy) is sértheti.

Amennyiben egy részvénynek több tulajdonosa van, a részvénytársasággal szemben egy részvényesnek számítanak, és jogaikat, beleértve a szavazáshoz való jogot is, közös képviselőjük révén gyakorolhatják, azonban a részvényt terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen felelnek. Az rt. részvénykönyvébe közös tulajdonban álló részvény esetén csak a közös képviselő nevét, lakóhelyét vagy székhelyét szükséges feltüntetni, nem pedig minden tulajdonostárs adatát [Ptk. 3:254. § (1) bek.]. Az rt. közgyűlésén a képviselő szavazatával a tulajdonosok érdekeit képviseli, ennek érdekében pedig szükséges az rt. közgyűlésének megtartása előtt a tulajdonostársak napirenddel és határozathozatallal kapcsolatos véleményét megkérdezni. Tekintettel arra, hogy a tulajdonostársak közötti viszonyra a közös tulajdonra vonatkozó szabályok az irányadóak [Ptk. 5:78. §], a közgyűlés előtt a tulajdonostársak, amennyiben eltérően nem rendelkeznek, szótöbbséggel határoznak a közös tulajdont (részvényt) érintő kérdésekben. A határozathozatalban a tulajdonostársat tulajdoni hányada arányában illeti meg szavazati jog.

28 Nocht 2014. 516.

29 Bodor–Koday–Rózsa, Gt. 20. §.

30 Kisfaludi 2014. 138.

31 Vékás 2018. 385–391.

Érdekes problémakört nyit meg a Ptk. 5:79. §-a, amely a tulajdonostársak szótöbbséggel hozott határozatainak a bíróság előtti megtámadása kérdését kívánja rendezni. Az említett paragrafus értelmében, amennyiben a határozat az okszerű gazdálkodást sérti vagy a kisebbség jogi érdekeinek lényeges sérelmével jár, a kisebbség a határozatot a bíróságnál megtámadhatja. Jogosan vetődik fel a kérdés, hogy miként érinti a határozat bíróság előtti megtámadása a képviselő rt. közgyűlésen leadott szavazatát, amennyiben a leadott szavazat az rt.-határozat érvényes meghozatalához is hozzájárult. Egy, a szakirodalomban megfogalmazott álláspont szerint „a közös tulajdonban levő részvénnel a tulajdonközösségen belül gazdálkodás nem folyik, így a hozott határozat az okszerű gazdálkodást nem sértheti, míg a kisebbségi jog lényeges sérelmére hivatkozva magának a részvényesnek nincs joga a közgyűlési határozat megtámadására, így a tulajdonközösségen belül sem indokolt e sérelemre hivatkozva a megtámadás jogát biztosítani”.³² A fentiekben megfogalmazottak azért is fontosak, mert amennyiben a kisebbség ilyen esetben is (közös tulajdonban álló részvény) a határozatot a bíróságnál megtámadhatná, ez az rt. hatékony működését veszélyeztetné, mert a tulajdonközösség döntésére vonatkozó bírósági határozattól válna függővé az rt. közgyűlési határozatának érvényessége.

Szintén megválaszolandó kérdés, hogy miként érvényesülnek a Ptk. 3:19. § (2) bekezdésében megfogalmazott tiltások a közös tulajdonban lévő részvények esetében, milyen hatással lesznek ezek az rt. közgyűlését megelőzően a tulajdonostársak közös határozathozatalára. Egy, a szakirodalomban megfogalmazott véleménynel egyetértve, ilyen esetben az érintett tulajdonostárs a tulajdonközösségen belül nem szavazhat, és csak azok a tulajdonostársak adhatnak le érvényes szavazatot, akikkel szemben a Ptk. 3:19. § (2) bekezdésében megfogalmazott szavazásból kizáró okok egyike sem áll fenn. Az rt. közgyűlésén a képviselőnek a szavazásra jogosult tulajdonostársak tulajdonközösségen belül szótöbbséggel meghozott döntését kell képviselnie. Amennyiben maga a képviselő az a személy, aki nem szavazhatott a tulajdonostársak tulajdonközösségén belül, a képviselőre és az rt. közgyűlésén a szavazat leadására továbbra is jogosult, tekintettel arra, hogy a szavazati jogot nem saját nevében, hanem a tulajdonközösség nevében gyakorolja.³³

Nem gyakorolhatja szavazati jogát az a részvényes, aki esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette [Ptk. 3:260. § (2) bek.]. A § (2) bekezdésének kulcsszava az *esedékes* szó, amely arra mutat rá, hogy a részvényes csak abban az esetben nem szavazhat, ha a vagyoni hozzájárulása esedékessé vált és ő azt nem fizette be. Tehát abban az esetben, amikor a részvényes vagyoni hozzájárulását részben már teljesítette és nem vált esedékessé további teljesítés, a teljesített vagyoni hozzájárulása mértékében és ideiglenes részvényei birtokában az rt. közgyűlésén sza-

32 Vezekényi 2014. 714.

33 Vezekényi 2014. 715.

vazati jogát gyakorolhatja [Ptk. 3:244. § (1) bek.]. A tiltás nem érinti a részvényes közgyűlésen való részvételi jogát és az ott gyakorolható egyéb jogosultságokat.

A Ptk. 3:260. § (2) bekezdésének szövegezéséből arra következtethetnénk, hogy a részvényest a már befizetett vagyoni hozzájárulása után sem illeti meg szavazati jog, amíg esedékessé vált vagyoni hozzájárulását nem teljesítette. Véleményünk szerint ez az értelmezés helytelen, mert nem korlátozható a részvényest megillető szavazati jog a már részben kifizetett részvényei után.

A részvénytársaság osztalékelsőbbséget biztosító elsőbbségi részvényeket bocsáthat ki. Az osztalékelsőbbséget biztosító részvény a részvényesek között felosztható adózott eredményből a más részvényfajtába és részvényosztályba tartozó részvényeknél kedvezőbb mértékben jogosít osztalékra [Ptk. 3:231. § (1) bek.]. Az osztalékelsőbbségi részvényhez kapcsolódó szavazati jogot az rt. alapszabálya korlátozhatja vagy kizárhatja. A Ptk. megfogalmazásából nyilvánvalóan kitűnik, hogy a szavazati jog alapszabályba foglalt korlátozása vagy kizárása fakultatív jellegű,³⁴ tehát egy ilyen jellegű tiltást az alapszabályba *explicit* módon bele kell foglalni, ellenkező esetben az osztalékelsőbbségi részvényhez szavazati jog is tapad.

Feléled az osztalékelsőbbségi részvényes alapszabályban korlátozott vagy kizárt szavazati joga, amennyiben a részvénytársaság valamely üzleti évben nem fizet osztalékot, vagy a kifizetett osztalék nem éri el az osztalékelsőbbségi részvény alapján járó osztalék mértékét. Ilyen esetben az osztalékelsőbbségi részvény alapján a szavazati jog a következő üzleti évre vonatkozó éves beszámoló elfogadásáig korlátozás nélkül gyakorolható [Ptk. 3:231. § (2) bek.]. A részvényest a szavazati jog attól a pillanattól illeti meg, amikortól az osztalékfizetésről döntöttek.³⁵ Amennyiben a beszámoló elfogadásáig nem történik meg az osztalékelsőbbségi részvény alapján járó osztalék kifizetése, a részvényes szavazati joga továbbra is „életben” marad mindaddig, amíg az osztalék nem kerül kifizetésre. Amennyiben a részvényes az őt megillető osztalék csak egy hányadát kapja meg, azaz nem kerül kifizetésre az osztalék teljes mértéke, a közgyűlésen szavazati jogát mindaddig gyakorolhatja (hacsak nem áll fenn vele szemben más tiltás, ami szavazati jogát korlátozná), míg az osztalék teljes mértékben kifizetésre nem kerül.

Szintén feléled a részvényes szavazati joga, ha a közgyűlés határozatával valamely részvénytársasághoz kapcsolódó jogot hátrányosan módosítaná. Ilyen esetben a részvénytársasághoz fűződő szavazati jog esetleges korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók. Az érintett részvénytársaságok részvényesei az alapszabályban meghatározott módon az ilyen döntésekhez külön is hozzájárulnak [Ptk. 3:277. § (1) bek.]. A döntéshozatal eljárásának módját az rt. szabadon állapítja meg és azt az alapszabályában részletesen rögzíti.³⁶ Így például az érintett részvénytársaságok részvényeseinek a döntéshozatala történhet egy

34 Veress 2018. 131.

35 Vezekényi 2014. 750.

36 Bodor–Koday–Rózsa, 174.

külön ülésen, esetleg a szavazás lebonyolítható írásban, külön ülés tartása nélkül, vagy a döntéshozatal beilleszthető az esedékes részvénytársasági közgyűlés döntéshozatali mechanizmusába.³⁷

Nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében a Ptk. 3:277. § (1) bekezdésében megfogalmazott rendelkezéstől az rt. alapszabályában eltérni nem lehet, az eltérő alapszabálybeli rendelkezés semmis [Ptk. 3:277. § (2) bek.]. A § megfogalmazásából arra következtethetnénk, hogy a zártkörűen működő részvénytársaságokra vonatkozóan a Ptk. 3:277. § (1) bekezdésének rendelkezése nem kötelező és attól az alapszabálybeli eltérés megengedett. Ez azonban téves következtetés lenne, mert ha az alapszabály ettől eltérő rendelkezést tartalmazna, az ellentétes lenne a Ptk. 3:102. § (3) bekezdésének azon előírásával, melynek értelmében valamennyi tag egyhangú határozatára van szükség, ha a módosítás egyes tagok jogait hátrányosan érintené vagy helyzetét terhesebbé tenné. Ez a rendelkezés véleményünk szerint valamennyi gazdasági társaságra, így a zártkörűen működő részvénytársaságokra is kötelező erővel bír. Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a Ptk. 3:4. § (3) bekezdésének b) pontját, amely tiltja a jogi személy tagjainak, alapítóinak (részvényeseinek), hogy a létesítő okiratba (alapszabályba) a törvénybe foglaltakhoz képest olyan eltéréseket eszközöljenek, melyek a tagok (részvényesek) kisebbségének jogait nyilvánvalóan sértené. Véleményünk szerint a két § rendelkezéseiből levezethető, hogy a Ptk. 3:277. § (1) bekezdésébe foglalt norma mind a nyilvánosan működő részvénytársaságokra, mind a zártkörűen működő részvénytársaságokra kötelező erővel bír.

A Ptk. az rt. alaptőke-felemeléséről és alaptőke-leszállításáról szóló határozat meghozatala kapcsán érvényességi feltételként határozza meg, hogy a közgyűlési határozathoz az alapszabályban meghatározott módon, az érintettnek minősülő részvényfajta, illetve részvényosztály részvényesei az alaptőke felemeléséhez külön hozzájáruljanak. Ezen esetekben a részvényhez fűződő szavazati jog feléled és a szavazati jog korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók [Ptk. 3:293. § (2) bek., Ptk. 3:309. § (5) bek.]. A kógens normából következik, hogy az rt. alapszabályában rendelkezni kell arról, hogy az érintett részvényesek milyen módon és eljárás szerint hozzák meg külön határozatukat.³⁸ Véleményünk szerint az érintett részvényesek külön hozzájárulása mind a nyilvánosan, mind a zártkörűen működő részvénytársaságok esetében szükséges, tekintettel a Ptk. 3:4. § (3) bekezdésének b) pontjában megfogalmazott kisebbségvédelmi előírásra.³⁹

A Ptk. az alaptőke-felemelésről és alaptőke-leszállításról szóló közgyűlési határozat meghozatalára vonatkozó rendelkezései megfelelnek a 2017/1132 EU Irányelv 68. cikk (3) bekezdésébe és a 74. cikkébe foglalt előírásoknak, amelyek átvették

37 Kisfaludi 2014. 297.

38 Kisfaludi 2014. 306.

39 Részletekért lásd: Gál 2016. 363–364., 390.

a hatályon kívül helyezett 2012/30/EU Irányelv 29. cikk (2) bekezdésébe és 35. cikkébe foglalt előírásokat. Az említett normaszövegek a jegyzett tőke felemelésére és leszállítására vonatkozó közgyűlési határozat kapcsán, több részvényosztály esetén határozathozatalkor legalább minden olyan részvényosztály külön szavazatát előírják, amely részvényosztályba tartozó részvényesek jogait az ügylet érinti.

b) A román társasági jogi szabályozás

A román Társaságokról szóló törvény részvénytársaságokra vonatkozó előírásai számos esetben rendelkeznek a szavazati jog kizárásáról vagy korlátozásáról, meghatározva azokat a lehetséges körülményeket, amelyek fennállása esetén a részvényes szavazati jogát nem gyakorolhatja. A magyar szabályozáshoz hasonlóan a román társasági jog is a szabályozza a részvényhez fűződő szavazati jog feléledését, amikor a szavazati jog korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók.

Így például azok a részvényesek, akik igazgatótanácsi, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagi minőséget is betöltenek, sem személyesen, sem pedig megbízottaik révén nem szavazhatnak a birtokukban levő részvények alapján a vagyongazdálkodás alóli felmentésüket vagy olyan kérdést illetően, amelyben üzletvezetésük vagy személyük érintett [Társaságokról szóló törvény 126. cikk (1) bek.]. A jogszabályi rendelkezés egy alapvető jogi és etikai követelményt fogalmaz meg (*nemo esse iudex in sua causa potest*), melyet a szakirodalomban megfogalmazott vélemények alapján minden társasági formánál alkalmazni kell.⁴⁰ Így tehát érvénytelen az rt. határozata, amennyiben az igazgatótanácsi, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagsággal rendelkező részvényes a szavazásban részt vesz.

Feléled azonban az illető személyek szavazati joga az éves pénzügyi beszámoló elfogadása kapcsán, ha a törvényben vagy az alapszabályban meghatározott többség nem alakítható ki [Társaságokról szóló törvény 126. cikk (2) bek.]. A szakirodalomban kialakult vélemény szerint ezen előírás alól ugyanis kivételt képez két eset: 1. ha a részvényes szavazati jogát az éves pénzügyi beszámoló elfogadása kapcsán gyakorolja, mert a törvényben vagy az alapszabályban meghatározott többség másként nem alakítható ki,⁴¹ vagy 2. ha a tiltás ellenére szavazó részvényes szavazata nélkül is meg lett volna a határozathoz szükséges többség.⁴² A tilalom alóli kivételt megfogalmazó 126. cikk (2) bekezdése kapcsán érdemes két dolgot kiemelni és megfontolni:

40 Căpățînă 1991. 186–187.; Cărpenaru–Piperea–David 2014. 415.

41 A jogszabály a törvényben vagy az alapszabályban meghatározott többségről beszél, nem tisztázza azt, hogy a „meghatározott többség” a határozatképességre vagy a határozathozatalra, esetleg mindkettőre vonatkozik.

42 Georgescu 2002. 348.

1. Az éves pénzügyi beszámoló elfogadásáról az rt. rendes közgyűlése dönt. A rendes közgyűlés akkor határozatképes, ha a szavazati jogok teljes számának legalább egynegyedét képviselő részvényesek jelen vannak, a határozatokat pedig a leadott szavazatok többségével hozzák. Meglátásom szerint a rendes közgyűlésen, mielőtt az éves pénzügyi beszámoló elfogadásáról szavaznának, először meg kell vizsgálni a közgyűlés határozatképességét, melynek megállapításakor figyelmen kívül kell hagyni az igazgatótanácsi, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagságot is betöltő részvényeseket. Ha az érintett részvényesek figyelembevétele nélkül a közgyűlés határozatképtelen lenne, akkor az illető személyekkel is számolni kell a határozatképesség megállapításánál. A szavazásra vonatkozóan azonban a Társaságokról szóló törvény 126. cikkének (2) bekezdésébe foglalt tilalom alóli feloldás indokolatlan, mert a rendes közgyűlésen a határozatokat a leadott szavazatok többségével hozzák meg, tehát az érintett részvényesek szavazatára már nincs szükség. Amint már említettem, nem egyértelmű a jogszabály szövege abban a tekintetben, hogy a 126. cikk (2) bekezdésében „meghatározott többség” a közgyűlés határozatképességére vagy a határozathozatalára vonatkozik. Tekintettel arra, hogy a cikk a szavazati jog feléledését szabályozza, valószínűbbnek történik az értelmezés, mely szerint a „meghatározott többség” a szavazati többségre vonatkozik, azonban az imént vázoltak alapján véleményünk szerint teljesen értelmetlenül.⁴³ Természetesen más helyzet alakulhat ki, ha az rt. alapszabálya magasabb szavazattöbbségi követelményeket ír elő, így például az éves pénzügyi beszámoló elfogadására vonatkozó döntést a jelen levő vagy képviselt részvényesek által birtokolt szavazati jogok legalább kétharmados többséggel kell meghozzák.

2. Megismételt közgyűlés esetén a 126. cikk (2) bekezdésének rendelkezése okafogyottá válik, mert a fentiekben ismertetett határozatképességre és határozathozatalra vonatkozó követelmények nem alkalmazandók az rt. megismételt közgyűlésén. A megismételt közgyűlésre vonatkozóan az rt. alapszabálya nem írhat elő minimális határozatképességi vagy szavazattöbbségi követelményeket, így nem állhat elő az a helyzet, hogy az igazgatótanácsi, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagi minőséget is betöltő részvényesekre is szüksége lenne a határozatképesség megállapításánál vagy határozathozatalakor.⁴⁴

Az a részvényes, akinek valamely meghozandó döntéssel kapcsolatban személyes vagy más személy megbízottjaként a társasággal ellentétes érdeke van, köteles a döntéshozatalkor a szavazástól tartózkodni. Aki ezt az előírást nem tartja be, felel a társaságnak okozott károkért, amennyiben szavazata nélkül nem alakult volna ki a szükséges többség [Társaságokról szóló törvény 127. cikk (1)–(2) bek.]. A Társaságokról szóló törvény 126. és 127. cikke két hasonló helyzetet szabályoz: az elsőben, mint arról már szó volt, az igazgatótanácsi, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag részvényesek, a másodikban pedig a társasággal érdekellentétbe kerülő részvényesek

43 Hasonló álláspontért lásd: Cárpenaru–Piperea–David 2014. 416.

44 Schiau–Prescure 2009. 344.

szavazati jogának a kizárását. Míg az első esetben a tiltó rendelkezés megsértését a jogszabály a határozat érvénytelenségével bünteti, a második esetben a jogalkotó a társaságnak kárt okozó részvényes felelősségre vonását helyezi előtérbe. A jogszabály nem határozza meg, hogy mi értendő vagy mit takar az *ellentétes érdek* kifejezés, és példákat sem rögzít erre vonatkozóan. Ezért minden konkrét esetben vizsgálni kell, hogy a részvényes és a társaság között valóban fennáll-e érdekellentét.⁴⁵ Véleményünk szerint, amennyiben a részvényes és társaság közötti érdekellentét nyilvánvaló és ismert, azonban előbbi a döntéshozatalkor a szavazástól nem tartózkodik, az érintett részvényest mind a határozatképesség, mind pedig a határozathozatal érvényességének megállapításakor figyelmen kívül kell hagyni. A részvényes nem csupán a döntés meghozatalakor, azaz a szavazás pillanatában köteles tartózkodni, hanem a szavazást megelőző vitában sem vehet részt.⁴⁶ A tiltás nem érinti a részvényes közgyűlésen való részvételi jogát, csupán a döntéshozatalból zárja őt ki.

A szakirodalomban kifejtett álláspont szerint a törvény által hasonló vagy azonos helyzeteket szabályzó esetek azonos megoldásokat követelnének meg, és éppen ezért észszerűtlen a jogkövetkezmények tekintetében a jogszabályban a különbségtétel. A Társaságokról szóló törvény 127. cikk (1) bekezdésének logikus jogkövetkezménye a közgyűlési határozat érvénytelensége lett volna, ami jogorvoslati szempontból is hatékonyabb szankció, mint a kártérítési igény érvényesítése. A személyes érdekeit szem előtt tartó és szavazatával a döntést befolyásoló részvényes nem kevésbé veszélyes, mint például az rt. igazgatótanácsi tagja, aki hasonló körülmények között szavaz a személyét érintő kérdésekben.⁴⁷ Más vélemény szerint, amennyiben a közgyűlésen a szavazáskor a társasággal érdekellentétben levő részvényes szavazatával alakult ki a döntéshez szükséges többség, ez a közgyűlési határozat érvénytelenségét (semmisség) eredményezi.⁴⁸ A szakirodalomban megfogalmazódott véleményekkel ellentétben a bírói gyakorlat több irányadó döntése értelmében a Társaságokról szóló törvény 127. cikk (1) bekezdés megsértésének jogkövetkezménye nem a társasági határozat érvénytelensége, hanem a részvényessel szembeni kártérítési igény utóbbi érvényesíthetősége.⁴⁹

Nyilvános jegyzéssel létrehozandó részvénytársaság alakuló közgyűlésén az apportjukra vonatkozó döntéshozatalkor nem szavazhatnak azok a részvényjegyzők, akik apportként dolog tulajdonjogát ruházták át a részvénytársaságra. A tiltás akkor is érvényesül, ha a leendő részvényes nemcsak dolog tulajdonjogát, hanem vagyoni hozzájárulásként készpénz megfizetését is vállalta. A Társaságokról szó-

45 Románia korábbi Legfelső Ítélszékének 4595/2002. sz. döntése.

46 Săuleanu 2008. 189–190.

47 Részletekért lásd: Georgescu 2002. 349.; Popa 2003. 86.

48 Duțescu 2010. 263–264.

49 Románia Legfelső Semmitő- és Ítélszékének 1238/2006. sz. döntése, <http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=83429>. Románia Legfelső Semmitő- és Ítélszékének 2283/2007. sz. döntése, <http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=83374>.

ló törvény 25. cikkének (3) bekezdése kógens rendelkezése a pénzbeli vagyoni hozzájárulással részvényt jegyzők érdekeit védi azáltal, hogy kizárja az apportjukra vonatkozó döntéshozatalból a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként dolog tulajdonjogát apportálókat, tekintettel arra, hogy az apportőrök és a megalakuló részvénytársaság között a döntéshozatalkor érdekellentét áll fenn.⁵⁰

Az osztaléks többséget biztosító részvényhez szavazati jog nem kapcsolható. Ez a rendelkezés kógens, azaz eltérést nem enged. A Társaságokról szóló törvény 95. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében az osztaléks többségi részvénnel rendelkező részvényesek a törzsrészvényesekkel azonos részvényesi jogokat gyakorolhatnak, részt vehetnek az rt. közgyűlésein, azonban ott szavazati joguk nincs.⁵¹

Feléled az osztaléks többségi részvényes szavazati joga az osztalék késedelmes fizetése esetén. A részvényes szavazati jogát az előző évre vonatkozó osztalékfizetési kötelezettség esedékességétől, vagy amennyiben az rt. közgyűlése úgy dönt, hogy osztalék kifizetésére a lezárt üzleti évre vonatkozóan nem kerül sor, a közgyűlési határozat közzétételétől a fennálló osztalék tényleges kifizetéséig gyakorolhatja. A szabályozás célja az, hogy amennyiben az osztaléks többségi részvény a meghatározott előnyt nem tudja vagy csak késve tudja biztosítani, a részvényes az osztaléks többség teljesítéséig a törzsrészvényesekkel azonos részvényesi jogokat gyakorolhasson. Így tehát amennyiben a részvényes osztaléks többségi joga sérelmet szenved, a részvényt korlátozás nélkül megilleti a szavazati jog, hiszen tilos a részvényesek közötti hátrányos különbségtétel.

Nem gyakorolhatja szavazati jogát az a részvényes, aki esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette [Társaságokról szóló törvény 101. cikk (3) bek.]. A román jogi szakirodalom egyhangúan állítja, hogy a korlátozás csak az esedékessé vált vagyoni hozzájárulás alapján őt megillető szavazati jogra terjedhet ki, és nem érintheti a részvényes már teljesített vagyoni hozzájárulása alapján azt megillető szavazati jogot.⁵² A korlátozás átmeneti jellegű és a kifizetés esedékességétől a vagyoni hozzájárulás teljesítéséig tart.⁵³

A részvények oszthatatlanok, éppen ezért, ha egy névre szóló részvény több személy közös tulajdonába kerül, ezek kötelesek közös képviselőt kijelölni. Az rt. mindaddig nem köteles a névre szóló részvény átruházását rögzíteni, amíg a tulajdonosok nem jelölnek ki egy közös képviselőt a részvényből fakadó jogaik gyakorlására. Így tehát a részvényhez kapcsolódó tagsági jogokat, ideértve a szavazati jogot is, a tulajdonosok képviselőjük révén gyakorolhatják. Esedékes vagyoni hozzájárulásuk teljesítéséért azonban egyetemlegesen felelnek [Társaságokról szóló törvény 102. cikk (1)–(4) bek.]. Amennyiben a tulajdonostársak nem

50 Cărpenaru–Piperea–David 2014. 159.

51 A Társasági törvény 2006. évi módosítását megelőzően a 95. cikk (1) bekezdésének b) pontja tiltotta az osztaléks többségi részvénnel rendelkező részvényes közgyűlésen való részvételét is.

52 *Románia Legfelső Semmítő- és Ítélszéke*nek 3232/2003. sz. döntése, <http://www.scj.ro/1093/Detail-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=6517>.

53 Valentin 2003. 85.; Duțescu 2010. 242–243.; Cărpenaru–Piperea–David 2014. 330.

kívánnak vagy nem tudnak megegyezni a közös képviselő személyéről, kérésre ezt az illetékes bíróság is kinevezheti. Képviselő lehet az egyik tulajdonostárs, az rt. egyik részvényese vagy a társaságon kívüli más személy.⁵⁴

Saját részvény megszerzése esetén a részvényhez kapcsolódó szavazati jog nem gyakorolható [Társaságokról szóló törvény 105. cikk (2) bek.]. A közgyűlés határozatképességének megállapításakor ezeket a részvényeket figyelmen kívül kell hagyni mindaddig, amíg az rt. saját részvényeit nem értékesíti. Saját részvény megszerzésének minősül és így szavazati jog sem gyakorolható akkor, ha az rt. megszerzi fő részvényese részvényeit.⁵⁵

Abban az esetben, ha a társaság közgyűlési határozatával valamely részvényfajta-hoz kapcsolódó jogot vagy kötelezettséget kíván módosítani, szükséges az érintett részvényfajta-hoz tartozó részvényesek külön hozzájárulása is. Így például feléled az osztalékelsőbbbségi részvényes törvény által korlátozott vagy kizárt szavazati joga, ha a módosítás jogait vagy kötelezettségeit befolyásolná. A feléledt szavazati jogát az érintett részvényes csak a speciális közgyűlésen gyakorolhatja. A módosítást eldöntő rendes vagy rendkívüli közgyűlési határozat csak azután vált ki joghatást, hogy az illető részvényfajta-hoz tartozó részvényesek speciális közgyűlés keretében a módosításokat megvitatták és jóváhagyták.

Megfigyelhető, hogy míg a magyar szabályozás csak a részvényhez kapcsolódó jogok hátrányos módosítása esetén írja elő az érintett részvényesek hozzájárulását, addig a román szabályozás mind a részvényhez kapcsolódó jogok, mind pedig a kötelezettségek módosítás kapcsán megköveteli azt. Amennyiben valamely módosítást az adott részvényfajta-hoz tartozó részvényesek saját speciális közgyűlésükön kezdeményeznek, az ott elfogadott határozatot az rt. rendes vagy rendkívüli közgyűlése is jóvá kell hagyja, tekintettel a speciális közgyűlések alárendelt szerepére.⁵⁶

Irodalom

- BODOR, M. 2014. In: Osztovits, A. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja I. kötet*, Budapest.
- BODOR, M. Zs.–KODAY, Zs.–RÓZSA, É. 2007. *Kommentár a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényhez*, Budapest.
- CĂPĂȚÎNĂ, O. 1991. *Instituții ale noului drept comercial. Societățile comerciale*, București.
- CĂRPENARU, St. D.–PIPEREA, Gh.–DAVID, S. 2014. *Legea societăților – Comentariu pe articole, Ediția V*. București.

54 Cucu–Gavriș–Bădoiu–Haraga 2007. 184–185.

55 Săuleanu 2008. 186.

56 Săuleanu 2008. 186.; Veress 2008. 229–230.

- CUCU, C.–GAVRIȘ, M.V.–BĂDOIU, C.B.–HARAGA, C. 2007. *Legea societăților comerciale nr. 31/1990 – repere bibliografice, practică judiciară, decizii ale Curții Constituționale, adnotări*. București.
- DRAGOȘ, C. 2014. *Regimul juridic al societăților de investiții*. București.
- DUȚESCU, C. 2010. *Drepturile acționarilor*. București.
- GÁL, J. 2013. A részvénytársasági szabályok változásai a Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog* 7–8.
- GÁL, J. 2016. In: Petrik, F. (szerk.): *Polgári jog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest.
- KISFALUDI, A.–SZABÓ, M. (szerk.) 2008. *A gazdasági társaságok nagy kézikönyve*. Budapest.
- KISFALUDI, A. 2014. In: Gárdos, P.–Vékás, L. (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet*, Budapest.
- NOCHTA, T. 2014. In: Osztovits, A. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja I. kötet*. Budapest.
- PAPP, T. 2014. In: Osztovits, A. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja I. kötet*. Budapest.
- POPA, C. 2003. Obligația legală de abținere de la deliberări în cazul în care există un interes contrar aceluia al societății și sancțiunea aplicabilă. *Revista de Drept Comercial* 5.
- SĂULEANU, L. 2008. *Societățile comerciale. Adunările generale ale acționarilor*. București.
- SCHIAU, I.–PRESCURE, T. 2009. *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*. București.
- STÂRC-MECLEJEAN, F. 2011. *Votul asociaților în societățile comerciale*. București.
- VALENTIN, M. 2003. Suspendarea dreptului de vot în cazul acțiunilor neplătite. *Revista de Drept Comercial* 2.
- VÉKÁS, L. 2018. *A diszpozitív szabályozás elve és az elv kérdőjelei a gyakorlatban*. Magyar Jog 7–8.
- VERESS, E. (szerk.) 2018. *Magánjogi alaptan*. Kolozsvár.
- VERESS, E. 2008. Megjegyzések a részvénytársaságok közgyűléseinek szabályozásához. In: VERESS, E. (szerk.): *Animus in consulendo liber. Sipos István emlékkötet*. Budapest–Pécs.
- VERESS, E. 2018. *A részvény mint értékpapír*. Kolozsvár.
- VEZEKÉNYI, U. 2014. In: Osztovits, A. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja I. kötet*. Budapest.